

KENNISFICHE ARMOEDE

Versie 25/03/2021

Inhoud

Omschrijving	2
Onderzoek.....	4
Goede praktijken	7
Tools	7
Goede voorbeelden.....	9
Organisaties.....	11

Omschrijving

Sport heeft een grote maatschappelijke relevantie en kan een uitermate geschikt platform bieden voor integratie van maatschappelijk kwetsbare groepen. De grote aantrekkingskracht van sport over alle grenzen en hokjes heen maakt het dan ook tot een belangrijk educatief middel voor zowel persoonlijke als sociale ontwikkeling.

Uit onderzoek blijkt dat sportdeelname beduidend hoger ligt dan andere vrijetijdsbestedingen en er daarbij ook (in meer of mindere mate) in slaagt om jongeren met diverse socio-culturele achtergronden te bereiken. Toch moet ook de sportsector steeds waakzaam blijven om iedereen de kans te geven om te sporten.

“Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving.” (definitie Jan Vrancken)

Armoede is een maatschappelijk probleem dat ook kan opduiken in de sport. Het probleem is niet alleen geld, maar het gaat ook over een verschil in leefwereld, een mogelijk vervoersprobleem, uitsluiting en dergelijke meer. Je moet dit plaatje in zijn geheel bekijken om het armoedeprobleem te begrijpen.

SOCIALE INCLUSIE EN EXCLUSIE VAN MENSEN IN ARMOEDE

Sociale exclusie kan ontstaan wanneer mensen met problemen te kampen hebben als werkloosheid, discriminatie, mindere vaardigheden, lage inkomens, slechte behuizing, criminaliteit, gezondheidsproblemen of familieproblemen. Een combinatie van deze factoren kan ertoe leiden dat mensen in een vicieuze cirkel terecht komen en in de marginaliteit verzeilen. Vooral daklozen, senioren, risicojongeren, mensen met een mentale of fysieke beperking, alleenstaande ouders en personen met een migratieachtergrond lopen een verhoogd risico op sociale uitsluiting. Armoede bevindt zich in het hart van deze discussie, aangezien het tegelijk een oorzaak als een gevolg is van sociale exclusie.

Hoewel sport vaak als een laagdrempelige vrijetijdsbesteding wordt gezien, is het niet vrij van verschillende vormen van uitsluiting. Ook binnen sport kan armoede een sterke barrière vormen, denk maar aan het prijskaartje van het lidgeld binnen een sportclub of de prijs van geschikt sportmateriaal.

SPORT VOOR ALLEN, OOK MENSEN IN ARMOEDE

Sport is een mensenrecht en in het kader van een ‘Sport voor Allen’-idee moeten ook mensen in armoede hun weg vinden naar de sportclub of de lokale sportdiensten. Het is daarbij van belang om de verschillende drempels (een netwerk van uitsluitingsmechanismen) zoveel mogelijk te beperken. Deze drempels zorgen er al te vaak voor dat mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties de weg naar de sportclub niet vinden of dat jongeren al snel afhaken – het zogenaamde draaideureffect. Voor mensen in armoede mogen we deze drempels ook niet te eenzijdig definiëren als louter financiële drempels.

ZES PARTICIPATIEDREMPELS

Binnen sport en andere vormen van vrijetijdsbesteding wordt grosso modo over zes participatiedrempels gesproken.

De financiële drempel maakt het voor sommigen moeilijk om lidgeld te betalen, een uitrusting aan te kopen, het vervoer te regelen, of een drankje te kopen in de kantine.

Een tweede drempel is de informatiedrempel. Dit houdt in dat niet iedereen voldoende op de hoogte is van het aanbod. Ook kunnen er problemen zijn om met de complexiteit van het aanbod om te gaan. Taalachterstand kan zich tevens vertalen in een informatieachterstand.

Praktische drempels hebben dan weer te maken met de toegankelijkheid van de infrastructuur, de openingsuren of de beperkte mobiliteit.

Ten vierde kunnen sociale drempels de sportdeelname bemoeilijken. Vooral kansarmen ondervinden een drempel om de vertrouwde omgeving te verlaten en nieuwe sociale contacten in de sportclub.

Een daaraan gekoppeld minderwaardigheidsgevoel kan zich daarbij ook vertalen in een psychologische drempel.

Tot slot kunnen culturele drempels sportdeelname bemoeilijken. Mensen in armoede hebben vaak minder mogelijkheden om hun talent en competenties te ontwikkelen, terwijl veelal een bepaalde bagage verwacht wordt binnen de sportclub. Dit is vaak ook gerelateerd met de sociale en culturele achtergrond.

ONTWIKKELEN VAN EEN 'SPORT-PLUS' MENTALITEIT

Niet alleen is het dus goed om extra aandacht besteden aan de toegankelijkheid voor maatschappelijk kwetsbare jongeren en personen in armoede, maar het loont ook om initiatieven te nemen om deze jongeren bij de sportclubs te houden. Het ontwikkelen van een 'sport-plus' mentaliteit – waarbij de doelstelling van sportclubs niet louter uit een sportief aanbod bestaat, maar ook uit de creatie van sociale meerwaarde – is een goed begin.

Door deze mentaliteitswijziging, aangevuld met concrete initiatieven (bv. intersectorale samenwerking, professionalisering, opleiding, vorming en training) kunnen maatschappelijk kwetsbare groepen beter worden bereikt. Indien sport zijn maatschappelijk potentieel ten volle wil ontplooiën, zal het voortdurend oog moeten hebben voor de vaak onzichtbare drempels, wil het niemand uitsluiten.

Vijf tips om drempels weg te werken:

- Iedereen is welkom: draag die boodschap als club uit naar de buitenwereld, besteed aandacht aan het onthaal van nieuwe leden
- Meer dan regels: leg uit hoe de sportclub werkt (trainingen, extra-sportieve activiteiten, vrijwilligers, trainers, begeleiders, bestuursleden...)
- Onthaalbrochure: werking club, verwachtingen (aanwezigheid activiteiten, vervoer...), intern reglement, activiteitenkalender, veelgestelde vragen, info over nodige kledij, contactgegevens, aanbod vrijwilligerswerk
- Lidgeld: Gedifferentieerde tarieven, terugbetalingsmogelijkheden via ziekenfonds, OCMW of sportdienst in kaart brengen,...
- Materiaal: Zelf materiaal voorzien als club, of tweedehands aanbod organiseren...

Meer tips op www.laagdrempeligesportclub.be

Onderzoek

SPORT VOOR JONGEREN IN ARMOEDE (JAARBOEK ARMOEDE 2019)

Zeno Nols - [Lees meer](#)

BLOGREEKS SPORT EN ARMOEDE

Demos - [Lees meer](#)

WIJ SPORTEN MEE.

Rein Haudenhuyse, Zeno Nols, Filip Coussée & Marc Theeboom - [Lees meer](#)

SPORT-PLUS EN DE STAD.

Marc Theeboom & Zeno Nols - [Lees meer](#)

SPORT KAN SOCIAAL KWETSBARE JONGEREN STERKER MAKEN.

Rein Haudenhuyse - [Lees meer](#)

SPORT INTEGREERT: EEN VERHAAL VAN GEMISTE KANSEN.

Rein Haudenhuyse - [Lees meer](#)

DIVERSE SPORTCLUBS ONDER DE RADAR

Pieter Smets, Demos - [Lees meer](#)

SPORT ALS HEFBOOM VOOR JONGEREN IN GENTSE AANDACHTSWIJKEN.

Jan Deduytsche - [Lees meer](#)

SPORT VOOR ALLEN BLIJFT EEN UTOPIE

Rein Haudenhuyse - [Lees meer](#)

BEING POOR, BEING BENCHED?

Hanne Vandermeerschen, KU Leuven - [Lees meer](#)

UIT DE MARGE VAN HET JEUGDBELEID.

Filip Coussée & Carmen Mathijsen - [Lees meer](#)

IEDEREEN MEE! DE INHOUD VAN VORMINGEN SPORT EN ARMOEDE TE BOEK.

Piet Van der Sypt - [Lees meer](#)

SPORTDIENSTEN ZETTEN HUN SCHOUDERS ONDER EEN SOCIAAL VRIJETIJDSELEID.

Tatjana Van Driessche & Piet Van der Sypt - [Lees meer](#)

SOCIALE VERENIGINGSONDERSTEUNING: HET VERGETEN PLEIDOOI VOOR DE MAATSCHAPPELIJKE ROL VAN SPORTCLUBS.

Bart Rogé & Tatjana Van Driessche - [Lees meer](#)

VECHT, DANS EN SPEEL IN DE STAD.

Inge Van de Walle - [Lees meer](#)

TEWERKSTELLING IN DE SPORT: TRAJECT KORTGESCHOOLDEN.

Marc Theeboom & Zeno Nols - [Lees meer](#)

SPORTWERELD EN JEUGDWELZIJNSWERK: OP WEG NAAR EEN PARTNERSHIP?

Jan Deduytsche & Robert Crivitz - [Lees meer](#)

SPORTDEELNAME VAN KINDEREN IN ARMOEDE.

Niels Reijgersberg & Hugo van der Poel - [Lees meer](#)

DOSSIER BIJ HET VORMINGSMOMENT SPORT EN ARMOEDE.

Demos - [Lees meer](#)

VECHTSporten MET EEN +.

Marc Theeboom & Ellen Verheyden - [Lees meer](#)

IMPACT OF POVERTY ON ENGAGEMENT IN SPORT IN NORTHERN IRELAND.

Department of Culture, Arts and Leisure Ireland - [Lees meer](#)

COUNT ME IN: THE DIMENSIONS OF SOCIAL INCLUSION THROUGH CULTURE & SPORT.

Centre for Leisure & Sport Research, Leeds Metropolitan University - [Lees meer](#)

FOOTBALL AND SOCIAL INCLUSION: EVALUATING SOCIAL POLICY.

Richard Tacon - [Lees meer](#)

INCLUSION AND EXCLUSION THROUGH YOUTH SPORT.

Simon Dagkas & Kathleen Armour - [Lees meer](#)

Goede praktijken

Tools

ONLINE VORMING ISB: SPORT EN ARMOEDE

Opleiding voor de lokale sportprofessional om te werken rond sport en mensen in armoede. Concreet betekent dit:

- **SENSIBILISEREN:** Iedereen bewustmaken om aandacht te hebben voor mensen in armoede in sport
- **KENNIS:** Zorgen dat iedereen de belangrijkste principes kent en basiskennis heeft om te werken rond sport en armoede
- **VAARDIGHEDEN:** Door concrete projecten inspiratie en handvaten geven om actie te ondernemen.

De opleiding bestaat uit 5 hoofdstukken

1. Maak kennis met armoede en mensen in armoede
2. Blikken op armoede. Hoe kijken we naar armoede
3. Sportparticipatie van mensen in armoede
4. Samenwerkingen
5. Sport als middel voor mensen in armoede

[Lees meer](#)

WEBSITE VSF 'LAAGDREMPELIGE SPORTCLUB'

De website 'Laagdrempelige sportclub', een initiatief van de Vlaamse Sportfederatie (VSF), richt zich op clubs die hun drempels willen verlagen. Vanuit een oplossingsgerichte benadering wordt gefocust op zes brede thema's: sportclubcultuur, communicatie, inschrijving, financiën, toegankelijkheid en clubbinding. Daarnaast biedt de website ook [20 taaltips](#).

[Lees meer](#)

SPAAR- EN VOORDEELPROGRAMMA UITPAS

UiTPAS is een spaar- en voordeelprogramma dat de financiële en communicatieve drempel voor mensen in armoede naar beneden wil halen. Hierbij werken lokale overheden, mensen in armoede en (sport)clubs en verenigingen samen om het kortingsprogramma uit te werken en in te zetten op de verschillende drempels. Voorbeelden vind je al vandaag in de regio Aalst, Brussel, Gent, Oostende en regio Zuidwest.

[Lees meer](#)

JES 'SPORT EXTENDED - AAN DE SLAG MET DE MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE VAN SPORT IN STEDEN'

Jeugd en Stad (JES) heeft een uitgebreid gedocumenteerd instrument ontwikkeld omtrent de maatschappelijke rol van sport in steden. Met een positief verhaal wil JES clubs leren omgaan met stedelijke diversiteit en een kwetsbaar publiek. De focus ligt op het competentiegericht en participatief werken, vorming met een verlaagde drempel en het belang van sterke netwerken. Verder vind je er nog heel wat praktijkvoorbeelden, de oproep tot een verenigingsondersteuner en een wetenschappelijke insteek.

[Lees meer](#)

PUBLICATIE JESPO 'HOGE SPRONGEN, LAGE DREMPELS'

Jespo (JEugdSPOrt), de omnisportvereniging voor de Antwerpse jeugd, wil alle kinderen de kans geven om te sporten buiten de schooluren, met als doel motiverend, oriënterend, democratiserend, integrerend, sociaal en drempelverlagend te zijn. De doelstelling van de publicatie 'Hoge sprongen, lage drempels' over het participatieproject 'Jespo spo(o)rt aan', was een continue aandacht voor diversiteit, gebaseerd op vier pijlers: partners, deskundigheid, toeleiding en vrijwilligers en sportgroepen.

[Lees meer](#)

IOC 'SPORT FOR ALL'

De 'Sport for all' commissie van het IOC wil dat iedereen kan profiteren van de sociale en gezondheidsvoordelen van sport. Daarom voorziet het in deze publicatie heel wat project management tools om een 'sports for all' programma te implementeren. Deze worden aangevuld door tal van internationale casestudies ter inspiratie. Dit alles verloopt in samenwerking met internationale sportfederaties, nationale Olympische comités, nationale sportorganisaties en tal van andere partners.

[Lees meer](#)

BROCHURE DYNAMO PROJECT 'OPEN SPORTCLUB'

Heel wat mensen ervaren participatiedrempels om te sporten of lid te worden van een sportclub. Een OPEN sportclub is zich bewust van deze drempels en werkt daarom via drempelverlagende initiatieven. Zo kan een club nadenken over betaalbaarheid, een aanbod op maat of het onthaal. Ook durft het bestuur zichzelf en de huidige gewoontes van de club in vraag te stellen. Daarvoor moet er uiteraard eerst een draagvlak worden gecreëerd. De brochure helpt om van je sportclub een OPEN sportclub te maken.

[Lees meer](#)

Goede voorbeelden

BLOGREEKS 'SOCIAAL-SPORTIEVE PRAKTIJKEN' EN ARTIKELNREEKS 'SPORT EN ARMOEDE'

In de blogreeks 'Sociaal-sportieve praktijken' bekijkt Demos-medewerker Pieter Smets een aantal ontwikkelingen in de sportwereld waar de 'traditionele sportclub' plaats maakt voor nieuwe vormen van sportverenigingen. Bekijk ook de artikelenreeks [Sport en Armoede](#).

Inmiddels werd ook het [Platform Sociaal-Sportieve Praktijken opgericht](#).

[Lees meer](#)

PUBLICATIE ISB 'SAMEN 'N KOFFIE EN DAN ACTIE!'

De publicatie 'Samen 'n koffie en dan actie' van het ISB in samenwerking met Demos en het Vlaamse Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, brengt negen praktijkverhalen van gemeenten over sport en mensen in armoede. Je vindt in deze publicatie achtergrondinformatie over het thema sport en kansarmoede, met tal van tips en concrete maatregelen. Met deze publicatie wil ISB met een integrale aanpak en een resultaatgericht proces werk maken van een laagdrempelig Sport voor Allen beleid.

[Lees meer](#)

PROJECT JES 'KORT OP DE BAL'

Met 'Kort op de bal' lanceerde Jeugd en Stad (JES) Brussel een project om met zeven Brusselse voetbalploegen een duurzaam kwaliteitssportbeleid te ontwikkelen, met aandacht voor sporttechnische, sociale en educatieve ontwikkeling van de jongeren. Om kwetsbare groepen sterker te maken, werd een programma samengesteld met oog voor het werken met vrijwilligers, het beheren en ontwikkelen van een club, de organisatie van een toernooi, werken met familieleden en het opleiden van jongeren tot trainers.

[Lees meer](#)

PROJECT ISB 'STREET ACTION'

Het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid ISB startte in 2012 met het Street Action project om jongeren uit kwetsbare buurten te stimuleren tot meer sport en beweging. Vanuit de expertise van de lokale sportdienst krijgen buurtjongeren van 12 tot 18 jaar in dit project zelf ook verantwoordelijkheid over het sportaanbod. In totaal werd het project in 23 Vlaamse en Brusselse steden en gemeenten geïmplementeerd.

[Lees meer](#)

BELGIAN HOMELESS CUP

Belgian Homeless Cup wil via sport mensen in moeilijke situaties kracht en moed geven om hun situatie te veranderen. Deze sociaal-sportieve voetbalcompetitie voor dak- en thuislozen

gebruikt de kracht en positieve dynamiek van voetbal als startpunt voor een re-integratieproces. Via voetbal wil BHC het zelfvertrouwen opbouwen, een beter zelfbeeld ontwikkelen, structuur aanbrenge, leren van eigen krachten uitgaan en de kracht van de groep en ergens toe behoren aantonen.

[Lees meer](#)

DIVERSITEITSCHARTER S-SPORT

S-Sport zet in op inclusie en diversiteit en wil haar sportaanbod toegankelijker maken voor kansengroepen. Een eerste fase van sensibilisering mondde uiteindelijk uit in een diversiteitscharter. Daarvoor werd samengewerkt met het Centrum voor Gelijke Kansen, Verenigingen waar Armen het Wood Nemen, Antwerps Integratiecentrum De8 en Demos. Ook werd een werkgroep Diversiteit opgericht en een begeleidingstraject ontwikkeld.

[Lees meer](#)

SPORTNETWERK GENT NOORD

Sportnetwerk Gent Noord is een buurtsportproject dat via sport wijkbetrokkenheid wil verhogen en mensen aan de slag wil helpen die anders moeilijk aan werk kunnen geraken. Een oude fabrieksgarage werd omgevormd tot een sportschuur en is op zondagnamiddag vrij toegankelijk voor iedereen. Ook worden tijdens de week en in het weekend cursussen gegeven voor volwassenen en worden regelmatig tal van andere activiteiten voorzien, zoals sportinitiaties, uitstappen en sportevenementen in en rond Gent.

[Lees meer](#)

SPORT WALES 'TACKLING CHILD POVERTY AND PROMOTION EQUALITY'

Omdat uit onderzoek blijkt dat de sportparticipatie bij kinderen uit achtergestelde buurten minder hoog ligt, heeft Sport Wales een strategie in zes stappen tegen kinderarmoede uitgewerkt: een wetenschappelijke basis; de impact van sport op kinderen in armoede maximaliseren; opleidingen en steun voorzien voor het eigen personeel en de sector; het potentieel voor professioneel succes maximaal benutten; tewerkstelling creëren binnen sport; de ontwikkeling van een 'gelijkheidsplan'.

[Lees meer](#)

Organisaties

DEMOS

Het kenniscentrum Demos houdt zich bezig met maatschappelijke en beleidsontwikkelingen in de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport.

www.demos.be

NETWERK TEGEN ARMOEDE

In het Netwerk tegen Armoede werken 59 verenigingen, waar mensen in armoede het woord nemen, in Vlaanderen en Brussel samen met het uiteindelijke doel armoede en sociale uitsluiting uit te bannen.

www.netwerktegenarmoede.be

VLAAMS ARMOEDESTEUNPUNT

Het Vlaams Armoedesteunpunt onderzoekt armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen: het ontstaan, het voortbestaan en de kenmerken.

www.vlaamsarmoedesteunpunt.be

UNIA

Unia is een onafhankelijk interfederaal openbare instelling gespecialiseerd in het gelijkheidskansenbeleid en het non-discriminatiebeleid.

www.diversiteit.be

UIT DE MARGE

Uit De Marge vzw ijvert voor de rechten van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren door maatschappelijke verandering.

www.uitdemarge.be/sport

VZW DE RAND

VZW De Rand wil vanuit een Nederlandstalige profilering in de Vlaamse Rand bijdragen aan een open en verdraagzame leefgemeenschap.

www.derand.be/taalpromotie/sportwoordenboekje

KRAS

De Antwerpse jeugdwerkorganisatie Kras wil kinderen, tieners en jongeren bereiken die het moeilijker hebben om aan te sluiten bij wat er te beleven is in de stad.

www.krasjeugdwerk.be

JES

JES is een stadslabo voor kinderen en jongeren in Antwerpen, Brussel en Gent.

www.jes.be

VZW JONG

Vzw Jong is het Gentse particuliere jeugd welzijnswerk met als doel de persoonlijke en maatschappelijke emancipatie en participatie van kinderen en jongeren te bevorderen.

www.vzwjong.be

VZW ALARM

Vzw Alarm probeert kinderen en jongvolwassenen die kampen met problemen of beperkingen omwille van sociale omstandigheden de kans te geven om zich volledig te ontplooiën in onze huidige samenleving.

www.vzwalarm.be

CENTRUM ALGEMEEN WELZIJNSWERK

Het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) helpt mensen met al hun vragen en problemen die te maken hebben met welzijn.

www.caw.be

AGENTSCHAP INTEGRATIE & INBURGERING

- Antwerpen: Agentschap integratie en Inburgering – regio Antwerpen
- Limburg: Agentschap integratie en Inburgering – regio Limburg
- Oost-Vlaanderen: Agentschap integratie en Inburgering – regio Oost-Vlaanderen
- Vlaams-Brabant: Agentschap integratie en Inburgering – regio Vlaams-Brabant
- West-Vlaanderen: Agentschap integratie en Inburgering – regio West-Vlaanderen
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Agentschap integratie en Inburgering – regio Brussel
- Stad Antwerpen: Atlas is actief in de stad Antwerpen • Het Agentschap integratie & inburgering Antwerpen is actief in de rest van de provincie
- Stad Gent: In-Gent

www.integratie-inburgering.be

GIRL EFFECT

Girl Effect wordt ondersteund door Nike en wil meisjes in armoede wereldwijd helpen in hun ontwikkeling.

www.girleffect.org

SOLIDARITY SPORTS

Solidarity Sports wil kansarme kinderen in Londen de kans geven om te sporten en zo waardevolle vaardigheden mee te geven.

www.solidaritysports.org